

**Földi Tamás
1929–2007**

Földi Tamás 1929-ben született Budapesten. Középiskolai tanulmányai befejeztével először orvosnak tanult, de az orvostudomány nem igazán érdekelte. 1945 után részt vett a szociáldemokrata ifjúsági mozgalomban, szakmai karrierje kibontakozni látszott a Pach Zsigmond Pál vezette gazdaságtörténeti tanszéken, az 1950-es évek elején a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen. Olyan ifjú történészekkel indult el a pályán, mint Berend T Iván, Ránki György. Ám a történelem közbeszólt, 1954-ben szociáldemokrata múltja miatt távoznia kellett a tanszékről. Az egyetemen maradt, annak központi könyvtárában dolgozott egészen 1960-ig. Kitanulta a könyvtáros és dokumentációs szakmát, nemzetközi dokumentációs szervezetek vezetőségeibe választották. Munkatársból tudományos csoportvezetővé lépett elő az egyetemen. 1960-ban a Közgazdaságtudományi Intézet akkor alakuló könyvtára vezetőjének hívták, és ebben a beosztásban dolgozott 1973-ig. 1966-ban létrehozta az *Acta Oeconomica* című folyóiratot, sokáig Kelet-Európában az egyetlen angol nyelvű periodikát, amelynek írásait egyedülként kivonatolta a *Journal of Economic Literature*.¹ Az 1970-es évek második felében több éven át a *Comité International pour l'Information et la Documentation dans les Sciences Sociales* UNESCO-bizottság elnöke volt, ami annak a jele, hogy nemzetközi körökben is professzoroknak járó tekintély övezte.

Közreműködött a Magyar Közgazdasági Társaság által indított negyedéves folyóirat, a *Gazdaság* szerkesztésében, amelynek egészen az 1980-as évek végéig rovatvezetője volt.² Földi Tamás kiterjedt tudómszervezési tevékenységet is folytatott, 1970 és 1990 között a Magyar Tudományos Akadémia közgazdaságtudományi bizottságának titkára volt. Ebben a minőségben egy sor olyan vitát szervezett, amelyek a reformnak nem kedvező politikai klíma közepette is próbálták napirenden tartani a gazdasági átalakulás fontos kérdéseit.

1973-ban az akkor már az apály szakaszába került reformfolyamat a Közgazdaságtudományi Intézetet is elérte, Földi Tamás létrehozta a Közgazdasági Információs Csoportot (KICS). Igazgatójaként egy igazi szakmai műhelyt alakított ki, ahol az európai közös piactól a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatokig, az atomenergia környezetvédelmi kérdéseitől a szovjet katonai ipari komplexum gazdasági jelentőségének vizsgálatáig születtek a gazdasági reform mellett elkötelezett írások. A Közgazdasági Információs Csoport tanulmányai némelykor döntéshatározó szerepet is játszottak, először hívták föl a figyelmet arra, hogy az adósságba a rendszer bele fog bukni, hogy Lengyelország válsága katonai úton nem rendezhető, s hogy az 1980-as évek közepi elzárkózási kísérletek, de utóbb a reformok is a bomlás felé vezetnek.

A KICS rövidítés fogalommá vált. Neves kutatók sora dolgozott szívesen a csoportnak. Földi Tamás szakmai igényessége pedig megkövetelte, hogy nem egyszer és nem

¹ Az *Acta* a térségnek mai napig vezető folyóirata, 57. évfolyamában jár, és külföldön is sokszor idézik.

² Az 1970-es és az 1980-as években a *Gazdaság* főként gazdaságpolitikai tárgyú írásokat közölt, és a mechanizmusvitáknak fontos publikációs lehetőséget nyújtott.

kétszer dolgozzák át a tanulmányokat – az igazgatói szobában vég nélküli viták folytak a készülő anyagokról, gazdaságról és politikáról.

1980-ban a Közgazdaságtudományi Intézet Közgazdasági Információs Szolgálata néven működhetett tovább a KICS, annak tudományos fősztályvezetőjeként folytatta munkáját Földi Tamás, ez a forma a korábnál némileg nagyobb anyagi függetlenséget jelentett az intézmény számára. A rendszerváltás után azonban funkcióját veszítette a kutatócsoport, hiszen szabadon írhatott mindenki, mindenről. A munkatársak szétszóródtak: kiből politikus lett, kiből vállalkozó, kiből kutató – idehaza és külföldön. A kutatóműhely színvonalát bizonyította, hogy új munkahelyén mindenki boldogult.

Az 1980-as évek közepétől, hosszú időn keresztül Földi Tamás nemzetközi együttműködés keretében egy háromnyelvű: angol, német, orosz értelmező szótár készítésén dolgozott, amely a tervgazdaságból kiindulva a piacgazdaságra fordította a közgazdaságtan alapvető szakmai fogalmait és megfordítva, három nyelven. Az enciklopédia 1992-ben jelent meg.³ Földi Tamás rengeteg munkát fektetett e különleges szótár készítésébe, szinte hetente utazott Berlinbe, sajnos a kiadás egyre csak késett. Mire megjelent a nagy munka eredménye, jóformán már senki sem volt rá kíváncsi.

Földi Tamás – amint közeli ismerőseinek fogalmazott – nemcsak a marxizmussal szakított véglegesen, de egyben liberális is érett. 1990 utána a lényegében általa alapított Politikai Tanulmányok Intézete Alapítvány igazgatójaként – amely egyfajta háttérintézet volt a Szabad Demokraták Szövetségének – járult hozzá a gazdasági, főként a külgazdasági és integrációs programok kidolgozásához.

Földi Tamásban nagy tudású, ugyanakkor szerény és kedves embert ismertem meg. Nyelvtudásának is köszönhetően már a hatvanas-hetvenes években tartós kapcsolatokat alakított ki a nyugati világ vezető tudósaival, társadalomtudományi információs és dokumentációs szakembereivel. Mondhatni, egyik szürke eminenciása volt az 1960-as évek közepén indult gazdasági reformfolyamatnak, hitt abban, hogy érdemes munkálkodni a rendszer jobbá tételéért, még ha csekélyek is a változtatás lehetőségei.⁴

Becsky Róbert

³ Market Economy and Planned Economy: An Encyclopaedic Dictionary, German-English-Russian. (Szerk.: Haase, H.–Földi, T.–Knirsch, L.–Szamuely, L.–Watts, N.) München–London–New York–Párizs, 1992.

⁴ A nekrológ megírásakor felhasználtam Richter Sándor írását (Földi Tamás hetvenéves. Közgazdasági Szemle, 1999. 4. sz. 380–381. o.), akinek ezúton köszönöm a segítségét.